

XLIV OLIMPIADA FIZYCZNA ETAP II

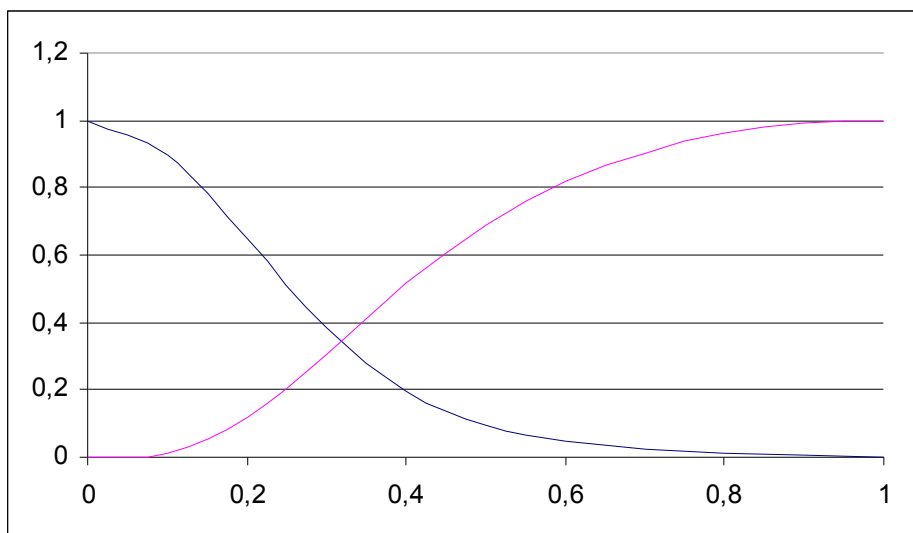
Zadania teoretyczne

ZADANIE T1

Gwiazdę podobną do naszego Słońca można uważać za kulę gorącego gazu. Temperatura i gęstość tego gazu przyjmują największe wartości w centrum gwiazdy. Zakładamy, że jedynym czynnikiem powstrzymującym gwiazdę przed zapadnięciem się pod wpływem sił grawitacji jest ciśnienie gazu (równowaga „hydrostatyczna”). Rozważmy gwiazdę, której masa i promień wynoszą odpowiednio $M = 1,2 \cdot 10^{30}$ kg i $R = 4,5 \cdot 10^8$ m. Oznaczamy przez $\rho(r)$ gęstość gazu w odległości r od środka gwiazdy, a przez $\rho_0 = \rho(0)$ – gęstość gazu w centrum. Niech $m(r)$ oznacza masę zawartą wewnątrz sfery o promieniu r .

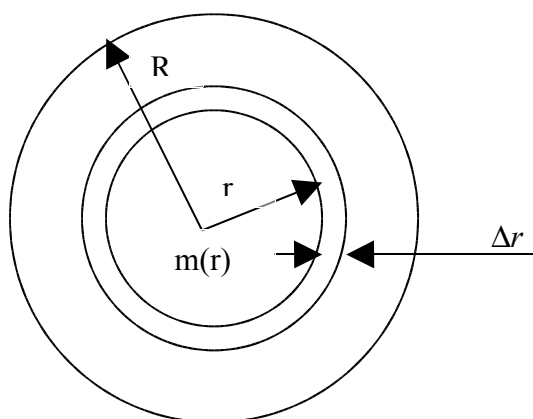
Zgodnie z dobrym teoretycznym modelem otrzymuje się następujące dane (tabela I i ryc. 1)

r/R	$\rho(r)/\rho_0$	$m(r)/M$
0	1,000	0
0,1	0,897	0,014
0,2	0,649	0,116
0,3	0,385	0,305
0,4	0,199	0,515
0,5	0,096	0,691
0,6	0,046	0,817
0,7	0,024	0,904
0,8	0,011	0,961
0,9	0,003	0,991
1,0	0	1,000

1. Wykorzystując powyższe dane liczbowe wyznacz gęstość ρ_0 w środku gwiazdy w kg/m^3 (zastosuj rozsądne przybliżenia bez zgadywania wzoru matematycznego $\rho = \rho(r)$).

2a. Podaj przyrost ciśnienia gazu p [$p = p(r)$] pomiędzy r i $r + \Delta r$ (ryc. 2) w zależności od $m(r)$, $\rho(r)$ i stałej grawitacji G .

Ryc. 2

2b. Korzystając z wyniku otrzymanego w punkcie 2a oraz danych liczbowych wyznacz ciśnienie p_0 w N/m^2 (Pa) w centrum gwiazdy [zastosuj przybliżenia podobnie jak w punkcie 1].

3. Załóż, że mamy do czynienia z młodą gwiazdą składającą się całkowicie z wodoru, który jest w pobliżu centrum całkowicie zjonizowany. Zjonizowany wodór można traktować jako mieszaninę dwóch gazów doskonałych. Masa jednego mola protonów wynosi 1 g, a masa jednego mola elektronów wynosi w przybliżeniu 0 g. Wyznacz temperaturę T_0 w centrum gwiazdy. Stała grawitacji $G = 6,67 \cdot 10^{-11} \text{ Nm}^2/\text{kg}^2$, stała gazowa $R_{\text{gaz}} = 8,31 \text{ J/molK}$.

Uwaga! W rozważaniach możesz skorzystać z papieru milimetrowego.

Źródło:
Zadanie pochodzi z czasopisma „Fizyka w Szkole”
Komitet Główny Olimpiady Fizycznej w Szczecinie
www.of.szcz.pl